

ԴԻՒԱՆ ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲԱՅ

Ե

Մարտիրոս վրդ. Կաթայի՝ Կաթայի,
առ. եղիազար Այնթապցի՝ յնրուսաղեմ:

Պարմագունոյդ ի պարս պուստիկոսաց
դերագով զվսոյդ միայոգ քրիստոսազգեաց
աղեանս երջանկապատիւ և երկից երանեալ
եռամեծար ի խուճար աստուածաբանից
Տէր եղիազար վերակոչեցեալ մեծի բարու-
նոյդ ձօնեացի զերկրպագականն տեառնա-
ւանդ ի բացեալ կացելոց յուսման եղկելոյ
Մարտիրոս պանդոյր պարմանոյ սիրո-
սեոն տարփմամբ ի համբոյր հպով երկ-
նաչու գարշապարացդ Տեառնդ, հարցցուք
զկենէ սուղ ինչ ի կարճոյ արգահատմամբ
ըստ զկաման ժամուն, հանգերձ նոքիմք
որ առ ձեռք հեմին (?) ի հոգեւոր խրախ-
ճանուեմք, զոր Տէր մեր ի գլխոյն յաւելցէ
կենօք լի աւուրբք և պարագայց ամօք ի
փառս իւր և ի պարծանս մեր. ամէն:

Եւ ընդ զուզնոյ անյարմար ծրոյս զիտ-
եա՛, ո՛վ հայրդ իմ բազմերախտ, զի վի-
պուսմն առից յոգեոց հանելով և մեծաւ հե-
ծեմանօք զանմարթ և զանպատեհ իրա-
կութեանցն, յոր զիմեալ է մերայինս աղ-
եան վասն անհուն մեղանացն մեր սակի:
Զի թէ՛ ո՛րքան և ո՛ր բաղ սնոտիւք ըզրա-
ղեցաք մինչ ի Սուրբ Աստուածածնայ փո-
խումն, զհամայնն կանխաւ ի կայսերակեաց
վայրէն յղեալ եմք. բայց յետ փոխման տօ-
նի Տիրամօրն, մեծաւ վարանմամբ չուար-
եալ յաղագս ոչ յաջողոյ մերումս գործա-
ռութեան, հնարս իմն մտածեալ՝ ըստ օրի-
նի գետափարս յօձիսն փարման. զի զվսա-
ւորն նեոտողաց յոյժ քաջութիւնս գործեալ
ի մարտս ընդ ազգին Մաճառ կոչելոյ, ո-
րով յոյժ հաճոյացաւ յաչս կայսեր, մինչ
զի համայն քաղաքն զզրդեալ ի լսելն զլուր
յաղթութեանն, և մեր տեսանելով զայն,
զառ ի մեղ յոյս վարկեալ զիմել առ նա,
զի եթէ մարթապի՛ ասելով, առցուք բա-
րեխօս առ կայսր կամ առ պիղծ կիսառ
իւր: Զայս եւեթ խօճայիւ և Յարութիւն
Զէլէպիւ խորհեալ, և յայլոցն զէմս զնուէր-
սըն պատճառելով զիմեցաք ի նահանգն
կազարիոյ, և իւրեւ եկաք ի տեղին, գտաք

զուխտաւորսն հանգերձ եպիսկոպոսիւ յու-
ղեալս առ յայրդ, և ի յայրդ եկելոցն մի-
այն խօճա Ալեքսանի զեկուցաք զմերս զա-
լըստեան պատճառ և այլոցն՝ ոչ. ըստ
այսմ՝ թէ պարտ է յառաջնոցն զառաջին
խորհուրդսն զիտել և այլոցն՝ յետինս, զոր
և փոքր ինչ զրեցաք, զի ընդարձակադոյնս
ի նմանէ լուիցես զմեր մտաց զիտուսն, զի
առ զա պարզեալ եմք զհաւաստին: Թէպէտ
ի վերոյ զպատճառն ասացաք, սակայն դեռ
ևս յոյս յարքուռուստ դրանցն ունիմք՝ թէ
զինչ ծանկի, ի նոյն կերպիւ և աստ զգոր-
ծառութիւն հոգայցեմք, զի եթէ պիղծն այն
կիսառ սատակիւր, յայսրուստ ևս զիւրին
էր զամբաստանօրէն առ կայսր բողոքել:
Ի վերոյ միայն խօճին ու զՅարութիւն Զէ-
լէպոյ անուն ասացաք, զի չէր ի միջի ան-
դրանիկ որդին քո և ճշմարիտ բարեկամ
մեր Խպրահիմ Զէլէպին, որ արդարեւ մեծ
եթող մեղ սուղ փոխելով յաստեացս. Աս-
տուած զհրամանքդ ընդ երկայն աւուրբք
պահեսցէ:

Այլ և Տէր Ղուկասն եկն բազում ամ-
բաստանութեամբ ի պղծոյն յայնմանէ, այ-
սինքն յիւսէյին չափուէն, և խօճանս յոյժ
մեղադրեալ՝ եթէ ընդէր ոչ նորա յանուն,
թէ զինչ արարն, արդ մի չառնէք որ մեր
լեզուն բացելուր: Նա զայս պատճառեաց՝
թէ վարդապետն ի Մսրբ էր գնացեալ, ո՛վ
պիտիւր հոգար: Յետոյ զՏէր Ղուկասն այլ
իմն թպտիրով յղեցաք ի Պօղօզհասարն ընդ
մահտեսի Դաւիթն, և մեք յայս կոյս չը-
ւեցաք սակս վերոյասացեալ իրին, և առ
աչւ մարդկան զԼստամպօլու պարտուցս մեր
յօգնութիւն ասելով՝ զնուիրակութեան հոգն
ունիմք առ ձեռին, յորոյ սակի զգանձա-
նակի հաւաքեալ փողն արգելաք ի տեղիս,
զի հաւատարմացի բողոքս մեր: Աղաչեմ
վասն այսորիկ մեղ չղնել մեղ, և ի գէմս
նոցա վասն ամին շնորհակալ լինել և մա-
նաւանդ յիւրաքանչիւրցն եկն էհասի զիրն
տալ, զոր յայլում տեղեւջ յատուկ գրեալ
եմք զոր ինչ առաքն՝ թէ՛ գանձանակ, թէ՛
փոքր ինչ հոգեւրածին:

Բայց զայս զիտեա՛, զի մեծ իմն չար
աղանդ անկեալ է ի միջի դոցա, որ ինչ
մարդ որ կտակ մի առնեն սուրբ նրու-
սադիմայ, նա՛ նորա ազգայինքն զայն առ-
եալ, այնու փողով ուխտաւոր լեալ կու
գան ի տեղդ. եթէ աստ նուիրակ ինչ որ

պատահի, նա՛ ամենևին խօսիցն ամալ չեն առներ, ասելով՝ թէ մեք մեր ձեռքն կու տանիմք, դոր ահա երկու երեք հոգի այս տարին ուխտաւորաց մէջն կան։ Յայդմ օրինակի եթէ քննիցես՝ գիւրեաւ գտցես, ս'չ թէ աննշանից ոմանց, այլ անուանի և մեծանուն մահտաւի Եօլչի չեղածն, որ Սարգիս ըռէլիկ տունն, որ Երուսաղէմայ էր բաժին հանեալ, ԳժՄ (350) դուրուշի ծախսեր են. այս երեք տարի է որ դրամն ի մօտն պահեր է. թէ ո՛րքան մաքառեր է լուսաւոր հոգի Առաքելին հետ, չէ տըւեր. և մեք ևս վերայ հասաք մեծաւ բողոքի՝ թէ այսքան և այսքան ինչ պարտիմք Ըստամպոլ, զի մեզ այժմ աստ պիտոյ է զանձի ծախումն. ընդ մեզ ևս մաքառեալ չեաւոր զայն քրիստոնէի խոստումունքն, զի ի ձէնջ մեծաւ փառօք պատուեցի թէ ո՛րքան միտա հառոյց առ մեզ արարմունք դորա՛ հարցցես ի խօճա Ալեքսանն։ Հազար դուրուշի և այլ աւել տապանչաւ ետուր, դոր բազումք յայտնի հակառակեալ չեաւոր զխոստումունքն, ասելով՝ թէ ընդէր մահտաւի Եօլչին չեաւոր, մեք է՞ր կու տամք։ Եթէ այդպէս իցէ, սիրելի՛, ընդէր է այդքան բազում աշխատութեամբ յերկիր նըւիրակ յղելն և գրելն թէ՛ գանձանակ, կամ խոստումունք, կամ անօթ կամ թէ զինչ և իցէ՛ ի դա հասեալն ի մեզ է հասեալ։ Ահա՛ աննախանձաբար կամօք ծանուցի հրամանուցդ իբր գիտելի առ Սէմէյի. ձեռք լուացէք, կամ թէ այլ նըւիրակ ընդէր յղիցէք։ Աղաչեմ, աղաչեմ, անփոյթ չառնել, եթէ այդքան փողի խաթրն չնայես, կրկին զառ ի մեզ պարձուցես զփողն. գիտեմ՝ զի յոյս դորա առ վհկն իմ է, դոր յայտնի զօղանջեր է՝ թէ քառասուն նըւիրակ ինձ չափ բարեկամ չեն Աստուածատուր վարդապետին կամ Ս. Երուսաղէմայ։ Ահա՛ մեք զհամայն զեկուցաք, կամք ձեր լիցի դոր ինչ առնիցէքն. բաւեցէ այս։

Եւ եթէ զմէնջ տեղեկասցիս, զի՞նչ առնեմ. յոյժ անհնարս եղէ, զի եթէ մարի էր թեօք թողուցեալ ժամանէի. վախեմ թէ չկարեմք ձմերանս յուրեք գնալ. և զայն յԱլեքսանից տեղեկասցիս զմերոյս զորպիսութիւն։ Բայց ի սրբութենէդ զայս եւեթ ժաէ որդի քո յեանեալ, զի մի՛ վերջասցիս յայցելութենէ ըստ ուխտադրութեանս մեր՝

անջրկլի կալոյ սակի. զի ես ինքն հոգով չափ որպէս գրաւեալ եմ զանձն իմ ի ծառայօրէն հնազանդութիւն սրբութեանդ, այժմ և առ յապա գրեթէ մինչ ի մահ կեամ մահու չափ հնազանդ աներկուանալի։ Ո՛վ զիտէ, լինայ թէ գտանիցի զմէնջ ամբաստան. զի՞նչ ասիցեմք, դու ինքնին վկայիս սրաի իմոյ. զփորձեալն կրկին փորձել ոչ է բարեոք. բայց զգիր արդահատութեանդ մի՛ պակասեցես. յո՛յր ուստեք ունիմք միսիթարութիւն թարց ի սրբութեանէդ։ Եւ յետ այսու բանիցս լրման՝ միթէ մարդասէրն Աստուած այց արարեալ արժանացուցէ ի տես սրբութեանդ։ Երանելիք յետին ծառայք քո, որ ցանկ վայելեն ըզբողոքահայեաց զիմոյ սրբութեանդ և Կենդանի Տէր, որ զարաստու իբր առու հեղիով ծրեալ զանշարմար տոմասկս. անմեղադիր լինել աղաչեմ սղաւանաց, զի ցընորեալ կայ ծառայ քո. և ձեզ կալ մնալ ի խաղաղութեան սիրով Աստուած Սուրբ Հոգւոյն։

Դրեցաւ ՌժԶ (= 1657) ի Հոկտեմբեր ի ժա. և ի հայումս Ռժէ. Նաւասարդի գ. օրն կիրակէ ի Կաֆայ Սուրբ Սարգսի խցում։ Մեր սիրասուն եղբայր խօճա Ալեքսանն ամանաթ յանձին սրբութեանդ և խղճուկ պարոնտէրն. միթէ բարեբարն բարով հասուցանէ, որ լաւ աչօք հայեցի Տէրդ իմ ի զոսս միոյն և միոյն. բաւեցի։

Հրատարակեց՝ Մ. Ե. Ն.

ԽՈՐՀՈՒՐԳ ԵՒ ԽՕՍԲ

Պատկազիրը պիտի քննի անխոյր իբրեւ արդարաւրիւն, որուն իրաւանց պարտի պաշտպան կենալ. և անկեղծ՝ իբրեւ ճշմարտութիւն, որուն գործիքն ըլլալ կը յաւակնի։

*

Ո՛չ քե այն որ շատ կ'ընթերնու, այլ այն որ օգտակար ընթերցումներու կը պարասի, անկեղծ անկի ունեալ կը հաւատնի։

*

Չկայ որ և իցի թշուառացի մարդ մը որմէ ճարտարաւիտ մարդիկ օգոտ չհաղեն. և քարեկայ պատահար մը՝ որմէ չվնասուին անխոնկներ։